

Jak DSA chroni cię w sieci

Przewodnik
dla organizacji
społecznych

FUNDACJA
PANOPTYKON

Spis treści

Wprowadzenie → 3

1 Z czym do KUC-a, z czym do sądu. Co robić w przypadku naruszeń DSA → 9

- 1.1 Skarga do koordynatora ds. usług cyfrowych → 11
 - 1.2 Przykłady skarg organizacji społecznych na naruszenia DSA → 18
 - 1.3 W jakich sprawach warto iść do sądu i jak to zrobić → 20
-

2 Co robić, gdy platforma zablokuje treści w sieci → 24

- 2.1 Władza platform internetowych nad obiegiem informacji w sieci → 26
 - 2.2 Co robić, gdy platforma zablokuje konto lub treści → 29
-

3 Nowa jakość walki z bezprawnymi treściami w sieci → 38

- 3.1 Dlaczego platformy usuwają treści z sieci → 40
- 3.2 Co robić, gdy platforma nie usuwa bezprawnej treści → 42

4 Wspieranie użytkowniczek i użytkowników Internetu w walce o ich prawa → 48

- 4.1 W jakich sprawach organizacja może reprezentować użytkowników i użytkowniczki i jakie wymogi musi spełnić → 50
 - 4.2 Uzyskaj status zaufanego podmiotu sygnalizującego → 51
 - 4.3 Załóż organ pozasądowego rozstrzygania sporów → 55
-

5 Dostęp do publicznych i niepublicznych danych platform → 59

- 5.1 Czemu służy dostęp do danych platform → 61
- 5.2 Wymogi dotyczące przejrzystości platform, czyli sięgnij po dane bez konieczności wnioskowania → 64
- 5.3 Zawnioskuj do platformy po dane publiczne → 67
- 5.4 Zawnioskuj o dostęp do danych niepublicznych → 74
- 5.5 Dostęp do danych dla badaczy i badaczek z Polski → 79

Wprowadzenie

W tym rozdziale podajemy podstawowe informacje na temat aktu o usługach cyfrowych. Piszemy o tym:

- jakie prawa chroni
 - od kiedy obowiązuje i jakich podmiotów dotyczy
 - dlaczego potrzebujemy wdrożenia DSA w Polsce
-

Unijny akt o usługach cyfrowych (Digital Services Act – DSA) został przyjęty w październiku 2022 r. **DSA reguluje działanie wszystkich pośredników internetowych świadczących swoje usługi europejskim użytkownikom i użytkowniczkom** – niezależnie od tego, gdzie znajduje się siedziba firmy.

Celem nowych przepisów jest **ochrona praw użytkowników i użytkowniczek Internetu, m.in. prawa do swobody wypowiedzi** (ograniczane, gdy platformy internetowe nadmiernie blokują treści) czy **prawa do prywatności** (które jest naruszane np. w związku z wykorzystaniem danych wrażliwych do targetowania reklam, rozpowszechnianiem nielegalnych treści czy regularnym serwowaniem przez algorytmy materiałów szkodzących zdrowiu psychicznemu użytkowników i użytkowniczek). DSA chroni nas też przed **uzależniającymi funkcjami aplikacji**, takimi jak niekończący się feed.

DSA dotyczy różnych dostawców usług pośrednich: portali społecznościowych, wyszukiwarek internetowych, platform zakupowych i noclegowych, sklepów z aplikacjami, hostingu-dawców, dostawców usług chmurowych, forów internetowych czy portali zawierających sekcję komentarzy. Ale **jego podstawowym założeniem jest przebudowa Internetu zdominowanego przez globalne korporacje – w taki sposób, by stał się bardziej przyjazny dla ludzi i mniejszych biznesów.**

Dlatego **najwięcej nowych obowiązków DSA nakłada na bardzo duże platformy internetowe** (ang. Very Large Online Platforms, VLOPs) i **wyszukiwarki** (ang. Very Large Search Engines, VLOSEs), a mniej – na drobniejszych pośrednikach.

W przewodniku koncentrujemy się na narzędziach i możliwościach, jakie DSA daje organizacjom społecznym w kontekście działania VLOP-ów i VLOSE-ów.

OBOWIĄZKI VLOP-ÓW I VLOSE-ÓW

Bardzo duża platforma lub wyszukiwarka to taka, z której korzysta **co najmniej 45 mln Europejczyków i Europejek miesięcznie**.

Decyzję o tym, które platformy i wyszukiwarki są VLOP-ami i VLOSE-ami, podejmuje Komisja Europejska, m.in. na podstawie danych zaraportowanych przez same firmy. Na liście znajdują się takie usługi jak Facebook, Instagram, X, YouTube czy Google Search.

Zakwalifikowanie platformy/wyszukiwarki jako VLOP-a/VLOSE-a wiąże się z nałożeniem na nią różnych **obowiązków**, m.in. przeprowadzania **cyklicznej analizy ryzyka**, które powoduje działanie platformy, i **wprowadzenia środków mitygujących te ryzyka**.

Mówiąc prościej: największe platformy i wyszukiwarki są zobowiązane zastanawiać się, jakie szkody może powodować ich funkcjonowanie, i robić, co się da, żeby te szkody ograniczać.

Analizy muszą zostać poddane **niezależnym audytom**, a na końcu Komisja Europejska rozlicza platformy z tego, jakie ryzyka raportują i jak im zapobiegają. W przypadku stwierdzenia naruszenia DSA Komisja może nałożyć na VLOP-a/VLOSE-a **karę finansową w wysokości do 6% globalnego rocznego obrotu**, a w przypadku powtarzających się poważnych naruszeń – nawet zainicjować procedurę tymczasowego zawieszenia działania danej usługi na unijnym rynku.

Jako unijne rozporządzenie **akt o usługach cyfrowych obowiązuje w Polsce bezpośrednio**. To znaczy, że **od chwili jego pełnego wejścia w życie (luty 2024 r.) użytkownikom i użytkowniczkom przysługują wszystkie prawa**, które z niego wynikają, a **pośrednicy internetowi muszą się stosować do wynikających z niego obowiązków**.

Jednak żeby można było w pełni korzystać z tych praw, **potrzebne są pewne zmiany w przepisach krajowych**. Chodzi m.in. o powołanie urzędu nowego rzecznika praw użytkowników i użytkowniczek Internetu, tj. koordynatora ds. usług cyfrowych, czy o stworzenie procedur regulujących składanie skarg do tego organu.

Pozasądowe
rozstrzyganie sporów
[→ 32](#)

Zaufane podmioty
sygnalizujące
[→ 46](#)

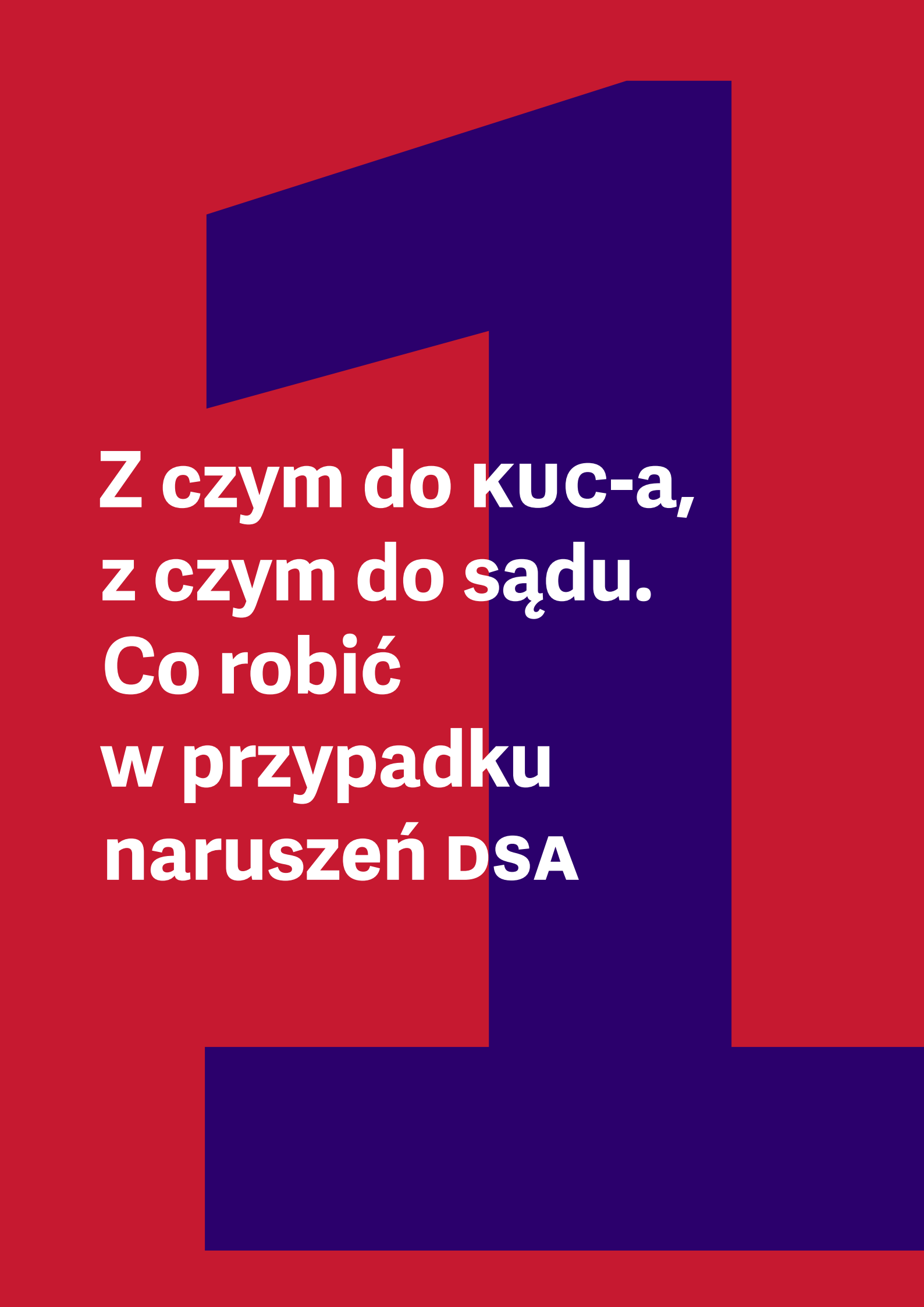
Skarga do KUC-a
[→ 11](#)

Do zadań koordynatora ds. usług cyfrowych należy m.in. certyfikowanie organów pozasądowego rozstrzygania sporów i nadawanie statusu zaufanych podmiotów sygnalizujących, a także przyjmowanie skarg na platformy, gdy te naruszają DSA. Ma on również wspierać Komisję Europejską w rozliczaniu przestrzegania tego prawa przez największe platformy i wyszukiwarki.

Choć termin na wdrożenie DSA w poszczególnych państwach członkowskich upłynął w lutym 2024 r., **w Polsce w momencie wydania tego przewodnika wciąż nie zostały przyjęte odpowiednie przepisy**.

Na razie w Polsce działa wyłącznie tymczasowy koordynator ds. usług cyfrowych powołany uchwałą rządu. Funkcję tę pełni Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej. **Jego kompetencje są ograniczone do reprezentowania Polski na szczeblu Unii Europejskiej. Nie ma on możliwości m.in. przyjmowania skarg na platformy ani certyfikowania organów pozasądowego rozstrzygania sporów** (które mogłyby np. ułatwić dochodzenie praw użytkowników i użytkowniczkom niesłusznie zablokowanym przez platformę).

Na powołanie koordynatora i przyjęcie odpowiednich procedur muszą też poczekać organizacje zainteresowane ubieganiem się o status zaufanych podmiotów sygnalizujących.

**Z czym do KUC-a,
z czym do sądu.
Co robić
w przypadku
naruszeń DSA**

W tym rozdziale przyjrzymy się ścieżkom zgłaszania naruszeń DSA. Opiszemy:

- w jakich sprawach i jak złożyć skargę do koordynatora ds. usług cyfrowych
- jak wygląda procedura złożenia i rozpatrzenia takiej skargi
- w jakich sprawach pomoże sąd

Podamy też przykłady spraw prowadzonych przez organizacje społeczne w związku z naruszeniami DSA.

1.1 Skarga do koordynatora ds. usług cyfrowych

Jakich spraw może dotyczyć skarga do KUC-a

Wszelkie **naruszenia DSA ze strony platform można zgłaszać do koordynatora ds. usług cyfrowych**. Taką możliwość daje **ART. 53 DSA**. To podstawowa ścieżka działania, gdy platforma np.:

- stosuje manipulacyjne interfejsy **ART. 25 DSA**;
- serwuje dzieciom profilowaną reklamę **ART. 28 UST. 2 DSA**;
- wykorzystuje dane wrażliwe do targetowania reklam **ART. 26 UST. 3 DSA**;
- nie zapewnia alternatywnego systemu rekomendacyjnego, który nie opiera się na profilowaniu (dotyczy tylko największych platform i wyszukiwarek) **ART. 38 DSA**;
- nie wyjaśnia głównych zasad działania algorytmów rekomendacyjnych, odpowiedzialnych za dobór treści wyświetlanych użytkownikom i użytkowniczkom **ART. 27 DSA**;

Pomocne
w interpretacji
konkretnych
obowiązków
wynikających z tego
wymogu mogą być
wytyczne wydane
przez Komisję
Europejską w 2025 r.

- nie wprowadza „odpowiednich i proporcjonalnych środków, aby zapewnić wysoki poziom prywatności, bezpieczeństwa i ochrony małoletnich” ART. 28 UST. 1 DSA ;
- nagminnie ignoruje zgłoszenia od zaufanych podmiotów sygnalizujących lub odmawia realizacji rekomendacji ze strony pozasądowych organów rozstrzygania sporów ART. 21 i 22 DSA ;
- bezpodstawnie utrudnia lub odmawia dostępu do danych badaczom, badaczkom i organizacjom społecznym (dotyczy tylko VLOP-ów i VLOS-ów) ART. 40 DSA .

Skargi mogą dotyczyć też moderacji, gdy platforma m.in.:

- nie uzasadnia decyzji moderacyjnych o nałożeniu ograniczenia (naruszając w ten sposób ART. 17 DSA);
- w ogóle nie oferuje możliwości odwołania lub nie spełnia ono kryteriów zawartych w DSA (wtedy narusza ART. 20 DSA);
- podejmuje decyzje moderacyjne, które noszą znamiona dyskryminacji, są nieproporcjonalne (np. usuwa całe konto, chociaż tylko jeden post naruszał regulamin) lub w inny sposób naruszają prawa podstawowe użytkowników i użytkowniczek ART. 14 UST. 4 DSA .

KOORDYNATOR DS. USŁUG CYFROWYCH

Koordinator ds. usług cyfrowych w ramach przyznanych mu przez DSA kompetencji może **wkroczyć, gdy platforma nie będzie wywiązywać się ze swoich obowiązków – przede wszystkim w zakresie procedur (np. nie uzasadni decyzji).**

Nie zajmuje się rozstrzyganiem sporów o to, czy decyzja moderacyjna o usunięciu lub dopuszczeniu treści była słuszna.

Chyba że organ, który pełni rolę koordynatora ds. usług cyfrowych, **otrzyma także takie**

kompetencje na podstawie przepisów krajowych.

Ministerstwo Cyfryzacji proponuje takie rozwiązanie: Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej oraz Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (w zakresie platform wideo) mieliby łączyć te kompetencje w odniesieniu do niektórych nielegalnych treści.

Nie wiadomo, czy ostatecznie zostanie ono przyjęte.

Co robić, gdy platforma zablokuje konto lub treści

[→ 29](#)

Co robić, gdy platforma nie usunie bezprawnej treści

[→ 42](#)

Jeśli spór dotyczy tego, czy decyzja moderacyjna podjęta przez platformę była słuszna (np. czy faktycznie treść naruszała prawo albo wewnętrzny regulamin platformy), można skorzystać z innych ścieżek, które specjalnie w tym zakresie tworzy DSA.

Kto może wnieść skargę i co powinna ona zawierać

Reprezentowanie użytkowników i użytkowników przez wyspecjalizowane organizacje [→ 50](#)

Skargę na naruszenie DSA może wnieść usługobiorca, czyli każda osoba lub organizacja, która korzysta z danej platformy. Może to zrobić **samodzielnie lub skorzystać z pomocy** adwokata, adwokatki, radcy prawnego, radczyni prawnej lub wyspecjalizowanego podmiotu.

W gromadzeniu dowodów pomocne mogą być rozwiązania i mechanizmy opisane w rozdziale 5
[→ 59](#)

Skarga powinna zawierać:

- informację, **na czym polega naruszenie**;
- **dowody** na poparcie skargi, np.:
 - zrzuty ekranów,
 - powiadomienia od platform (o usunięciu treści, potwierdzenie złożenia odwołania),
 - przesłane do platform formularze,
 - wszelką korespondencję z platformami.

Dopiero po wdrożeniu DSA w Polsce dowiemy się m.in.:

- ile kosztuje wniesienie skargi,
- jakie konkretnie dokumenty trzeba przygotować,
- jaki wniosek/formularz trzeba wypełnić,
- jak złożyć skargę (pisemnie czy elektronicznie).

Gdzie złożyć skargę i co się będzie z nią działo

Skargę wniesiesz do koordynatora ds. usług cyfrowych w twoim kraju. Jeśli europejska siedziba platformy, której dotyczy skarga, znajduje się w innym państwie, koordynator przekaze sprawę do swojego odpowiednika w tym kraju. Może on też dołączyć swoją opinię.

PRZYKŁAD

Jeśli Facebook usunie treść użytkowniczką z Polski i nie odpowie na jej odwołanie, będzie mogła ona złożyć skargę na naruszenie

ART. 20 DSA (który nakłada na m.in. VLOP-y obowiązki związane z odwołaniem od decyzji moderacyjnej) do polskiego koordynatora ds. usług cyfrowych. Zgodnie z ART. 53 DSA dokona on wstępnej oceny skargi, a następnie przekaze ją swojemu odpowiednikowi w Irlandii.

Jeśli natomiast użytkownik lub użytkowniczka z Polski złoży skargę do polskiego

koordynatora na platformę mającą siedzibę w Polsce (np. Allegro) – sprawą w całości zajmie się polski organ.

W Polsce nie ma jeszcze pełnoprawnego koordynatora ds. usług cyfrowych. Dopóki nie zostanie powołany, użytkownicy i użytkowniczki z Polski nie mogą wnieść skargi na platformy. To oznacza, że nie ma też komu rozpatrzyć skargi na platformy z siedzibą w Polsce (teoretycznie taką skargę mogliby wnieść użytkownicy lub użytkowniczki z innych państw Unii Europejskiej).

Większość VLOP-ów, w tym Facebook, Instagram, TikTok, X czy YouTube, ma europejską siedzibę w Irlandii. Z działalnością właśnie tych platform wiąże się najwięcej kontrowersji, w tym dotyczących nieuzasadnionego blokowania i niereagowania na bezprawne treści. Irlandzki KUC z pewnością nie będzie narzekał na brak zajęć, bo spłyną do niego skargi na te platformy ze wszystkich 27 krajów Unii Europejskiej, w tym z Polski.

Jakie prawa mają strony postępowania

Strony mają prawo do bycia wysłuchanymi i do otrzymania informacji na temat statusu skargi (np. czy organ zajął się sprawą, czy przekazał ją do koordynatora ds. usług cyfrowych w innym kraju).

Co może zrobić koordynator ds. usług cyfrowych w przypadku naruszenia

Jeśli koordynator ds. usług cyfrowych stwierdzi naruszenie DSA, może:

- nałożyć na platformę karę finansową,
- nakazać usunięcie naruszenia.

Koordynator ds. usług cyfrowych nie może:

- przyznać odszkodowania lub zadośćuczynienia za naruszenie DSA,
- zakazać świadczenia usługi (może zainicjować przed sądem procedurę tymczasowego zawieszenia możliwości świadczenia usługi na rynku Unii Europejskiej).

Procedura
tymczasowego
zawieszenia usług
w UE → [22](#)

Co może zrobić Komisja Europejska

Komisja Europejska współpracuje z koordynatorami w państwach członkowskich, aby nadzorować to, czy VLOP-y i VLOS-y przestrzegają obowiązków wynikających z DSA (innych niż te, których przestrzeganie nadzoruje sama Komisja). Koordynatorzy mogą interweniować tylko wtedy, gdy Komisja nie podjęła jeszcze działań w sprawie ewentualnego naruszenia.

DSA nie przewiduje możliwości złożenia skargi bezpośrednio do Komisji. Jednak jeśli skarga dotyczy VLOP-a lub VLOS-a, Komisja może podjąć działania z urzędu lub włączyć ją do już prowadzonego przez siebie postępowania.

Skargę można przesłać do DG CNECT, która w Komisji Europejskiej zajmuje się monitorowaniem przestrzegania DSA:

CNECT-DSA-COMPLAINTS@ec.europa.eu

Dlatego organizacje badające naruszenia DSA dzielą się z Komisją informacjami o prowadzonych przez siebie sprawach, które dotyczą największych platform lub wyszukiwarek.

Monitorowaniem przestrzegania DSA zajmuje się w Komisji Dyrekcja Generalna ds. Sieci Komunikacyjnych, Treści i Technologii – DG CNECT.

1.2 Przykłady skarg organizacji społecznych na naruszenia DSA

Do koordynatorów ds. usług cyfrowych w różnych krajach trafiły już dziesiątki skarg złożonych przez organizacje społeczne. Najwięcej dotyczy **naruszeń związanych z wydawaniem decyzji moderacyjnych**, takich jak:

- niespełnianie przez platformy wymaganych przez DSA standardów obsługi zgłoszeń dotyczących nielegalnych treści,
- nieprzejrzyste systemy przekazywania takich zgłoszeń,
- długie okresy oczekiwania na decyzje,
- niewystarczająco uzasadnione decyzje o usunięciu treści lub zablokowaniu konta,
- trudności w kontakcie z platformami.

Lista spraw wnoszonych przez organizacje do koordynatorów ds. usług cyfrowych dostępna jest na [stronie EDRI](#) .

Są też **skargi na manipulacyjne interfejsy platform czy naruszenia wymogów dotyczących systemów rekomendacyjnych** (np. braku łatwo dostępnej możliwości wyboru alternatywnego systemu rekomendacyjnego, który nie jest oparty na profilowaniu).

Doświadczenia europejskich organizacji pokazują, że czasem samo złożenie skargi może doprowadzić do zmiany praktyk na platformie – zanim koordynator podejmie decyzję.

PRZYKŁAD 1

W 2024 r. **grupa czterech organizacji** z Unii Europejskiej (belgijska European Digital Rights, niemiecka Gesellschaft für Freiheitsrechte – GFF, angielska Global Witness i holenderska Bits of Freedom) **złożyła skargę przeciwko platformie LinkedIn** (LinkedIn Ireland Unlimited) **na targetowanie reklam na podstawie nazwy grup**. Nazwy te – argumentowały organizacje – **mogły ujawniać dane wrażliwe** na temat seksualności, poglądów politycznych lub etniczności, co narusza [ART. 26 UST. 3 DSA](#).

Sprawa wciąż czekała na rozpatrzenie, kiedy pod naciskiem społeczeństwa obywatelskiego **firma zmieniła podejście i uniemożliwiła reklamodawcom targetowanie reklam na podstawie wrażliwych danych** osobowych użytkowników i użytkowników.

[EDRI, Civil society complaint raises concern that LinkedIn is violating DSA ad targeting restrictions](#)

PRZYKŁAD 2

Wspomniana European Digital Rights we współpracy z rumuńską organizacją ApTI **złożyła skargę na wprowadzające w błąd i niedziałające poprawnie formularze dla zaufanych podmiotów sygnalizujących stosowane przez platformę X**. Zdaniem organizacji platforma naruszała w ten sposób [ART. 22 UST. 1 DSA](#), który mówi o tym, że zgłoszenia złożone przez zaufane podmioty sygnalizujące mają pierwszeństwo przed innymi i powinny być rozpatrywane bez zbędnej zwłoki.

Wkrótce po tym, jak skarga trafiła do irlandzkiego koordynatora ds. usług cyfrowych i została zakomunikowana publicznie, **platforma poprawiła formularze**.

[EDRI, EDRI files DSA legal complaint against X](#)

1.3 W jakich sprawach warto iść do sądu i jak to zrobić

W przypadku **każdego naruszenia prawa można szukać pomocy w sądzie**. Także jeśli chodzi o naruszenia DSA. **Sam akt o usługach cyfrowych nie przewiduje jednak żadnej specjalnej (szybszej) ścieżki w sądzie**. Konkretnie możliwości wszczęcia postępowania sądowego zależą więc od **ogólnych przepisów prawa krajowego**.

Wyzwania ścieżki sądowej

Postępowania są dosyć czasochłonnym i kosztownym przedsięwzięciem (pozew w sprawie SIN vs Facebook trafił do sądu w 2019 r. – w 2026 r. czekamy na rozstrzygnięcie apelacji). **Nie zawsze też da się łatwo znaleźć podstawę prawną** wniesienia pozwu. W pozwie SIN powołaliśmy się na naruszenie dóbr osobistych organizacji (musieliśmy przekonać sąd, że organizacja „ma” – w kontekście arbitralnej blokady konta – dobra osobiste, które Meta „bezprawnie naruszyła”).

Sprawa SIN vs
Facebook → [26](#)

Co więcej, **DSA nie zawiera żadnych szczegółowych zasad dotyczących jurysdykcji**, czyli właściwości sądu w danym kraju do rozpoznania sprawy.

Oznacza to, że **w sprawach, które dotyczą platform z siedzibą w innych krajach** (czyli obecnie wszystkich VLOP-ów), użytkownicy i użytkowniczki muszą opierać się **na ogólnych unijnych i krajowych przepisach dotyczących jurysdykcji sądów**. Te zaś często są dość skomplikowane i w niektórych przypadkach mogą wręcz utrudniać skuteczny dostęp do wymiaru sprawiedliwości.

PRZYKŁAD

W naszej sprawie SIN vs Facebook Meta przekonuje, że powinna ona trafić przed sąd w Irlandii, a nie sąd w Polsce. Na szczęście Sąd Okręgowy w Warszawie nie zgodził się z tym, uznając się za właściwy do rozstrzygnięcia tego sporu.

Decyzja ta nie jest prawomocna, Meta zaskarżyła ją do Sądu Apelacyjnego.

Co może zrobić sąd w przypadku stwierdzenia naruszenia

To zależy od tego, na jakiej podstawie i do jakiego sądu wniosiona została sprawa. W sprawie SIN sąd nakazał przywrócić nie niesłusznie zablokowanych treści i publikację przeprosin.

DSA wprowadza możliwość ubiegania się o odszkodowanie lub zadośćuczynienie przed sądami (zgodnie z obowiązującym prawem krajowym). Może ono zostać przyznane, gdy miało miejsce naruszenie DSA przez pośrednika internetowego, przez które użytkownik lub użytkowniczka odnieśli szkodę **ART. 54 DSA**.

Być może ustawa wdrażająca DSA w Polsce wprowadzi bardziej szczegółowe zasady dotyczące ubiegania się o odszkodowanie lub zadośćuczynienie za naruszenie DSA.

Sąd może też **tymczasowo zawiesić możliwość świadczenia usług w Unii Europejskiej**. Procedurę zawieszenia może zainicjować koordynator ds. usług cyfrowych w stosunku do platform, które podlegają jego jurysdykcji. Może to też zrobić Komisja Europejska (za pośrednictwem koordynatora).

Procedura tymczasowego zawieszenia możliwości świadczenia usług w Unii Europejskiej **może być uruchomiona po spełnieniu licznych warunków, m.in. w przypadku poważnych naruszeń zagrażających życiu i zdrowiu ludzi – i tylko wtedy, gdy inne, mniej inwazyjne środki nie zadziałały** **ART. 51.3B DSA**.

Postępowania zbiorowe

DSA zostało włączone do załącznika do dyrektywy w sprawie powództw przedstawicielskich [☞](#). **Umożliwia to uprawnionym podmiotom wszczynanie powództw przedstawicielskich** w imieniu i na rzecz użytkowników i użytkowniczek poszkodowanych przez naruszenia DSA. Uprawnionym podmiotem może być też **organizacja non profit**, która spełnia określone w dyrektywie kryteria.

W Polsce szczegóły reguluje dodatkowo ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym.

Jeszcze nie mamy przykładów takich postępowań na gruncie DSA, ale można to porównać do sporów zbiorowych w innych obszarach, np. ochrony środowiska.

**Co robić,
gdy platforma
zablokuje
treści w sieci**

W tym rozdziale przyjrzymy się władzy platform internetowych nad obiegiem informacji w sieci i możliwościami, jakie w starciu z nimi daje DSA. Opiszemy:

- co zrobić w sytuacji, gdy platforma niesłusznie nakłada ograniczenia na konto lub treść
 - jak powinno wyglądać uzasadnienie ograniczenia
 - jak powinna działać wewnętrzna ścieżka odwołania dostępna w ramach platformy
 - co to są organy pozasądowego rozstrzygania sporów
 - kiedy można zwrócić się do koordynatora ds. usług cyfrowych, a kiedy iść do sądu
-

2.1 Władza platform internetowych nad obiegiem informacji w sieci

W 2018 r. Facebook **bez ostrzeżenia i przejrzystych wyjaśnień** usunął strony i grupy Społecznej Inicjatywy Narkopolityki (SIN). W 2019 r. to samo spotkało jedno z kont organizacji na Instagramie.

W 2019 r. SIN – wspierana przez Fundację Panoptykon i kancelarię Wardyński i Wspólnicy – **złożyła do sądu pozew o ochronę dóbr osobistych**. Argumentowała, że **usunięcie kont i grup uderza w reputację organizacji** zajmującej się promowaniem wiedzy o szkodliwym działaniu substancji psychoaktywnych. **Ogranicza też jej wolność słowa**, uniemożliwiając skuteczne docieranie do osób, które potrzebują wiarygodnych informacji i wsparcia. SIN zażądała przywrócenia kont i grup oraz publicznych przeprosin.

W chwili wydania przewodnika wyrok ten wciąż nie jest ostateczny. Meta złożyła apelację – czekamy na jej rozpoznanie przez sąd drugiej instancji. Sprawę SIN vs Facebook można śledzić na [stronie Fundacji Panoptykon](#) .

Facebook (dziś Meta) odmówił przyjęcia pozwu w języku polskim. Trzeba było go więc przetłumaczyć i dostarczyć ponownie przez sąd w Irlandii. W 2024 r., po prawie 5 latach od złożenia pozwu, **Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok na korzyść SIN, nakazując Mecie przywrócenie usuniętych kont i grup oraz publikację przeprosin.**

Ofiarą decyzji moderacyjnych codziennie padają treści, które w żaden sposób nie łamią prawa. Są za to wartościowe ze społecznego punktu widzenia – np. wnoszą niepopularną perspektywę do debaty publicznej lub są sztuką.

Kiedy Facebook blokował SIN **w 2019 r., nie było jeszcze DSA**. Jedynym narzędziem prawnym, z którego mogła skorzystać niesłusznie zablokowana organizacja, było złożenie **pozwu na podstawie kodeksu cywilnego**. Chociaż wyrok sądu z 2024 r. jest przełomowy dla ochrony wolności słowa w sieci, bo pokazuje, że platformy nie mogą arbitralnie blokować, kogo chcą, a osoby zablokowane mają prawo do sądu we własnym kraju, nie jest to – delikatnie mówiąc – najłatwiejsza droga dochodzenia swoich praw.

Akt o usługach cyfrowych daje organizacjom inne narzędzia walki o swoje prawa.

ORGANIZACJE BLOKOWANE PRZEZ FACEBOOKA

Cherchez la Femme

W 2016 r. Facebook zablokował reklamę wydarzenia organizowanego przez grupę Cherchez la Femme. Zdaniem platformy zdjęcie modelki plus size w bikini naruszało politykę Facebooka dotyczącą zdrowia

[The Guardian, Too fat for Facebook: photo banned for depicting body in „undesirable manner”](#)

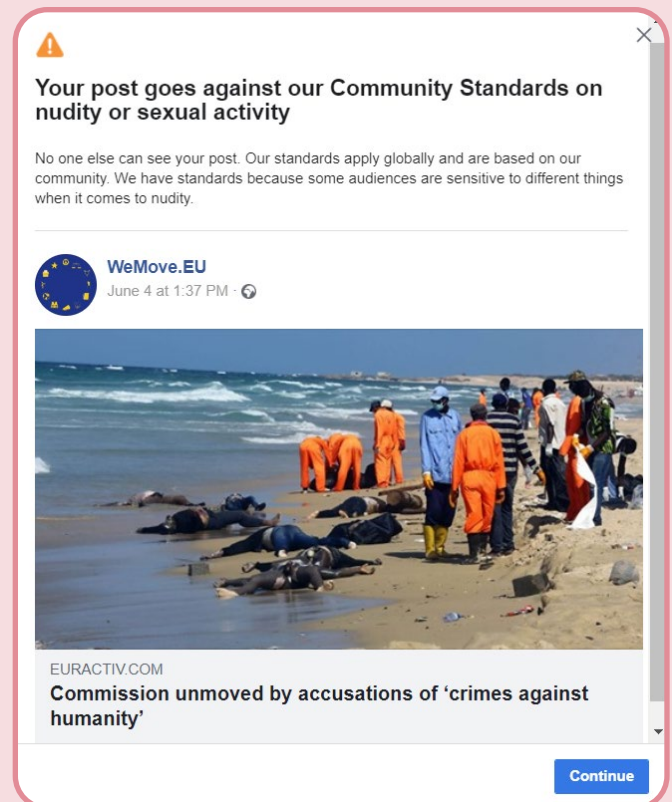
Goliathwatch

W 2020 r. blokadę otrzymała organizacja, sprzeciwiająca się władzy internetowych korporacji. Organizacja miała rzekomo rozpowszechniać treści nielegalne lub wprowadzające w błąd.

[Freiheitsrechte.org, Goliathwatch: Facebook must not arbitrarily block pages and users](#)

WeMove

W 2019 r. Facebook usunął post, w którym organizacja WeMove udostępniła artykuł jednego z portali informacyjnych na temat polityki migracyjnej Unii Europejskiej. Post zilustrowany był fotografią ciał Afrykańczyków próbujących przedostać się do Europy, wyrzuconych na brzeg morza w Libii. Facebook dopatrzył się w nim naruszenia swoich zasad dotyczących... nagości i aktywności seksualnej.

2.2 Co robić, gdy platforma zablokuje konto lub treści

Zapoznaj się z uzasadnieniem decyzji o blokadzie

Każda decyzja o nałożeniu ograniczenia powinna zostać przez platformę uzasadniona w sposób zrozumiały i szczegółowy ART. 17 DSA. Platforma powinna wyjaśnić:

- na czym polega ograniczenie (np. post został usunięty, konto zostało zablokowane, ograniczono możliwości monetyzacji);
- jakiego zakresu terytorialnego dotyczy (np. treść jest niedostępna w Polsce, gdyż została uznana za niezgodną z polskim prawem);
- w jakich okolicznościach decyzja została podjęta (np. na podstawie zgłoszenia innego użytkownika lub innej użytkownicy, w drodze moderacji prowadzonej przez platformę);
- jakie przepisy prawa lub postanowienia regulaminu zostały naruszone;
- w jaki sposób można odwołać się od decyzji.

Odwołaj się od decyzji

Jeśli nie zgadzasz się z uzasadnieniem o ograniczeniu, najprościej będzie najpierw odwołać się od tej decyzji do samej platformy. Zgodnie z **ART. 20 DSA** każda platforma powinna oferować taką możliwość.

ŚCIEŻKA ODWOŁAWCZA

Platforma powinna umożliwiać skorzystanie z wewnętrznej ścieżki odwoławczej, gdy:

- **usunęła treść, ograniczyła jej widoczność, zawiesiła konto lub nałożyła ograniczenie na zarabianie** (niezależnie od tego, czy jako podstawę swojej decyzji wskazała nielegalny charakter spornej treści, czy naruszenie jej regulaminu);
- **odmówiła usunięcia treści**, która została jej zgłoszona jako naruszająca prawo (w trybie **ART. 16 DSA**).

Ścieżka odwoławcza powinna być:

- łatwo dostępna,
- przyjazna użytkownikom i użytkowniczkom,
- dostępna elektronicznie,
- bezpłatna,
- dostępna przez co najmniej 6 miesięcy od decyzji moderacyjnej.

System powinien **umożliwiać zgłaszającym składanie precyzyjnych i dobrze uzasadnionych odwołań** – np. poprzez formularz z odpowiednimi polami, które dają szansę na przedstawienie argumentacji. Platforma powinna **rozpatrywać odwołania „w sposób terminowy, niedyskryminujący, obiektywny i niearbitralny”**.

Rozpatrywanie odwołań **nie może być oparte wyłącznie na automatycznych narzędziach**.

Jeśli odwołanie okaże się uzasadnione, pierwotna decyzja powinna zostać odwrócona (np. zawieszone konto – odwieszone, zablokowane opcje monetyzacji – przywrócone).

Zwróć się o wsparcie do wyspecjalizowanej organizacji społecznej

Pomoc
wyspecjalizowanej
organizacji społecznej
[→ 50](#)

Zgodnie z ART. 86 UST. 2 DSA już na etapie składania odwołania od decyzji platformy **możesz skorzystać z pomocy wyspecjalizowanej organizacji społecznej** spełniającej kryteria z ART. 86 UST. 1 DSA .

Odwołanie do platformy złożone przez taką organizację **powinno być rozpatrzone „w pierwszej kolejności i bez nieuzasadnionej zwłoki”** (co zwykle oznacza szybciej niż w przypadku odwołania złożonego przez „zwykłego” użytkownika lub „zwykłą” użytkowniczkę, którzy nie korzystają z ART. 86 UST. 2 DSA).

Wyspecjalizowana organizacja **może także reprezentować użytkowników i użytkowniczki w postępowaniu przed organem pozasądowego rozstrzygania sporów oraz koordynatorem ds. usług cyfrowych.**

Zwróć się do organu pozasądowego rozstrzygania sporów

Od decyzji moderacyjnych platform **możesz odwołać się także do organu pozasądowego rozstrzygania sporów. Postępowanie w ramach takiego organu powinno być tańsze i przede wszystkim szybsze** niż w „zwykłym” sądzie.

Do organu możesz się zwrócić, gdy:

Co robić, gdy platforma zablokuje konto lub treści

[→ 29](#)

- platforma zablokowała daną treść lub całe konto, a także gdy ograniczyła widoczność postów lub możliwość zarabiania;

Co robić, gdy platforma nie usuwa bezprawnej treści

[→ 42](#)

- platforma nie reaguje na zgłoszenie bezprawnej treści lub odmówiła jej usunięcia.

Pomoc wyspecjalizowanej organizacji społecznej

[→ 50](#)

Skargę do organu możesz złożyć bezpośrednio lub skorzystać z pomocy wyspecjalizowanej organizacji.

Organ może wydać decyzję nakazującą przywrócenie niezasadnie zablokowanych treści (albo usunięcie nielegalnych materiałów, na które serwis wcześniej nie zareagował).

Decyzje organów pozasądowego rozstrzygania sporów podjęte w indywidualnych sprawach nie są wiążące dla platform internetowych. Mają charakter **rekomendacji**, które platforma może, ale nie musi, wdrożyć.

POZASĄDOWE ROZSTRZYGANIE SPORÓW

	Kto może złożyć skargę	Usługobiorcy platformy, czyli zarówno osoby fizyczne, jak i prawne, w tym organizacje społeczne, które korzystają z danej usługi, np. Facebooka, YouTube'a, a także osoby i podmioty, które dokonały zgłoszenia nielegalnej treści, o jakim mowa w ART. 16 DSA (a nie są użytkownikami lub użytkowniczkami danej platformy).
	Czy wymagane jest wcześniejsze odwołanie do platformy	Nie – można, ale nie trzeba wcześniej korzystać z wewnętrznej ścieżki odwołania w ramach danej platformy.
	Który organ wybrać	Dowolny organ pozasądowego rozstrzygania sporów w Unii Europejskiej. Organizacja z Polski może się zwrócić do organu za granicą. Lista organów pozasądowego rozstrzygania sporów w Unii Europejskiej
	Na co zwrócić uwagę	→ Czy organ rozpatruje skargi dotyczące danej platformy? → Jakimi sprawami się zajmuje: sporami dotyczącymi nałożonych ograniczeń czy niereagowania na bezprawne treści? → Jeśli spór dotyczy bezprawnych treści, czy organ zajmuje się typem treści, których dotyczy skarga (np. CSAM)? → Czy wymagane jest przetłumaczenie skargi i materiałów dotyczących sprawy?
	Jak długo się czeka na decyzję	Standardowy czas oczekiwania wynosi do 90 dni.

Ile to kosztuje

Niektóre organy świadczą usługi bezpłatnie, inne mogą pobierać „nieznaczną” opłatę wstępną.

Jeśli organ przyzna rację użytkownikowi lub użytkowniczce, platforma powinna zwrócić koszty poniesione w związku z rozstrzygnięciem sporu, w tym opłatę wstępną czy koszt profesjonalnej pomocy prawnej.

Jeśli organ przyzna słuszność platformie, koszty postępowania i tak ponosi platforma. Użytkownikowi lub użytkowniczce przepada tylko opłata wstępna (jeśli była wymagana).

Jedynie w sytuacji, gdy organ ustali, że użytkownik lub użytkowniczka „w sposób oczywisty” działali w złej wierze, mogą oni dodatkowo zostać zobowiązani do pokrycia wydatków poniesionych przez platformę w związku z procesem rozstrzygania sporu.

Wniesienie sprawy przed organ pozasądowego rozstrzygania sporów nie wyklucza zainicjowania postępowania przed sądem.

Platformy mają jednak obowiązek angażować się w spory przed pozasądowymi organami „w dobrej wierze”, więc **regularne ignorowanie ich decyzji może zostać uznane za naruszenie DSA**. Ich respektowanie może być ponadto dla największych platform sposobem wykazania przed Komisją Europejską, że odpowiednio minimalizują systemowe ryzyka związane z działaniem systemów moderacji treści.

APPEALS CENTRE EUROPE

Ze wszystkich **sporów**, które od listopada 2024 r. do sierpnia 2025 r. trafiły do działającego w Irlandii **Appeals Centre Europe**,

75%

zostało rozstrzygniętych na **korzyść użytkowników i użytkowniczek**,

↓ z czego:

75%

to rekomendacje przywrócenia treści lub kont, na które niesłusznie nałożono ograniczenie (np. blokadę);

25%

to rekomendacje usunięcia treści, które zdaniem organu nie powinny być dostępne na platformie.

Z danych Appeals Centre Europe wynika, że **różne platformy w różnym stopniu wdrażają rekomendacje organu**. Te należące do bardziej współpracujących realizowały jego decyzje jedynie w ok. 50% przypadków.

Appeals Centre Europe to jeden z największych organów pozasądowego rozstrzygania sporów, utworzonych dotychczas na gruncie DSA. Trafiają do niego m.in. skargi z Polski (gdzie ze względu na ograniczone

kompetencje tymczasowego KUC-a nie ma jeszcze możliwości tworzenia takich organów). W przeliczeniu na liczbę mieszkańców jesteśmy na trzeciej pozycji, zaraz za Litwą i Słowacją.

Polski jest też drugim najczęstszym językiem treści, których dotyczą zgłaszane do tego organu spory. W lutym 2026 r. Appeals Centre udostępnił swój mechanizm zgłaszania sporów w języku polskim.

Złóż skargę do koordynatora ds. usług cyfrowych

Składanie skargi
do KUC-a → 11

Zgodnie z aktem o usługach cyfrowych krajowi koordynatorzy ds. usług cyfrowych nie zajmują się indywidualnymi sporami z platformami dotyczącymi słuszności decyzji moderacyjnych. Nie mają kompetencji do rozstrzygania, co jest bezprawną treścią ani czy w danej sprawie doszło do złamania regulaminu platformy – chyba że organ, który pełni rolę koordynatora ds. usług cyfrowych, otrzyma także takie kompetencje na podstawie przepisów krajowych.

Koordinator ds. usług cyfrowych może się wtrącić przede wszystkim, gdy platforma nie realizuje obowiązków wynikających bezpośrednio z DSA, np. gdy nie posiada wymaganych przez DSA procedur dotyczących moderacji, to jest:

- nie uzasadniła decyzji o nałożeniu ograniczenia na treści;
- nie umożliwiła złożenia odwołania w sposób, który spełnia standardy DSA.

Zwróć się do sądu

Ani skorzystanie z wewnętrznej ścieżki odwoławczej w ramach platformy, ani złożenie skargi do organu pozasądowego rozstrzygania sporów nie wyklucza wszczęcia postępowania przed sądem na podstawie ogólnych przepisów prawa krajowego. Można to zrobić w dowolnym momencie – przed zainicjowaniem procesu rozstrzygania sprawy inną ścieżką, po jego zakończeniu, a nawet w trakcie.

Sprawa SIN vs
Facebook → [26](#)

W pozwie można się domagać np. nakazu przywrócenia niesłusznie usuniętych materiałów (jak w sprawie SIN vs Facebook).

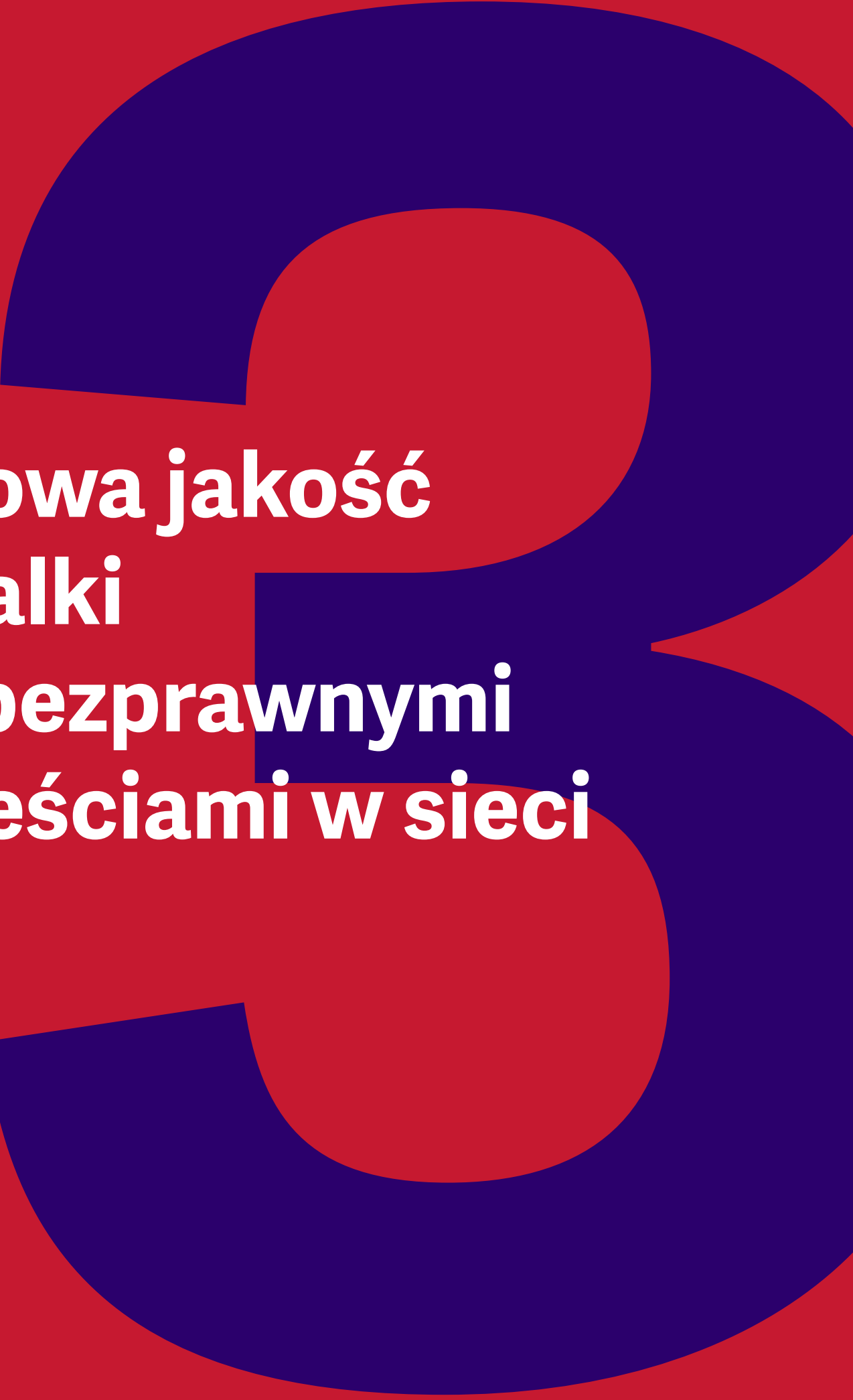
Możliwości
i wyzwania związane
z korzystaniem ze
ścieżki sądowej
→ [20](#)

DSA nie wprowadza żadnej szczególnej, dodatkowej ścieżki sądowej. Od przepisów krajowych zależą realne możliwości dochodzenia swoich praw.

Nadzieję na łatwiejsze dochodzenie swoich praw przez użytkowników i użytkowników niesłusznie zablokowanych przez platformy dawała zawetowana w styczniu 2026 r. przez Prezydenta RP ustawa wdrażająca DSA w Polsce.

Przewidywała ona możliwość odwołania się (w określonych sytuacjach) od decyzji o blokadzie do Prezesa Urzędu Komunikacji

Elektronicznej (albo Prezesa Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji w przypadku platform wideo). Od rozstrzygnięcia tych organów stronom miał przysługiwać sprzeciw do sądu. Nowy [projekt przedstawiony przez Ministerstwo Cyfryzacji w lutym 2026 r.](#) [☑](#) zawiera to samo rozwiązanie – zobaczymy, czy ostatecznie zostanie ono wprowadzone.

**Nowa jakość
walki
z bezprawnymi
treściami w sieci**

W tym rozdziale opiszemy:

- na jakich zasadach platformy mogą ponieść odpowiedzialność za bezprawne treści dodawane przez użytkowników i użytkowniczki
 - jakie narzędzia rozstrzygania sporów dotyczących usuwania z sieci bezprawnych treści w sieci daje DSA
 - co to są zaufane podmioty sygnalizujące i jak działają
-

3.1 Dlaczego platformy usuwają treści z sieci

W poprzednim rozdziale skoncentrowaliśmy się na sytuacjach, gdy platformy niesłusznie usuwają treści. Ale jest też druga strona moderacyjnego medalu. Pojawia się ona, gdy platformy nie reagują na zgłaszane im treści niezgodne z prawem, np. obrazy seksualnego wykorzystywania dzieci, groźby karalne, oszustwa czy nawoływanie do nienawiści na tle rasowym.

[Human Rights Council, Report of the detailed findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar](#)

[Amnesty International, The Social Atrocity Meta And The Right To Remedy For The Rohingya](#)

Jeden z najgłośniejszych przypadków braku reakcji na treści nawołujące do przemocy ma na koncie Facebook. **Platforma ta ignorowała zgłoszenia treści podżegających do przemocy wobec mniejszości muzułmańskiej w Mjanmie**, co mogło przyczynić się do skali czystki etnicznej wobec Rohingjów.

DSA określa zasady odpowiedzialności dostawców usług hostingowych – w tym platform internetowych – za bezprawne treści publikowane przez użytkowników i użytkowników ART. 6 DSA.

Dopóki platforma nie posiada wiedzy o nielegalnym charakterze danej treści, nie ponosi za nią odpowiedzialności.

Jeśli pozyska wiedzę, że na platformie jest treść naruszająca prawo (np. w wyniku zgłoszenia użytkownika lub użytkownicy), powinna **niezwłocznie uniemożliwić do niej dostęp** (np. usunąć).

Jeśli to robi, nie ponosi konsekwencji za rozpowszechnianie bezprawnej treści. Jeśli tego nie robi, sama może zostać pociągnięta do odpowiedzialności.

Ten mechanizm ma skłaniać platformy do **szybkiego reagowania** na nielegalne treści.

Każdy może zgłosić bezprawne treści platformie. Nie trzeba być użytkownikiem lub użytkowniczką danej usługi.

Platforma ma obowiązek:

- stworzyć odpowiednią ścieżkę zgłaszania bezprawnych treści (spełniającą kryteria określone w **ART. 16 DSA**);
- potwierdzić otrzymanie zgłoszenia (jeśli ma dane kontaktowe osoby zgłaszającej);
- rozpatrzyć zgłoszenie „w sposób terminowy, niearbitralny i obiektywny oraz z zachowaniem należytej staranności, a następnie niezwłocznie powiadomić o swojej decyzji osobę zgłaszającą”.

Co robić w przypadku
naruszeń DSA → **9**

3.2 Co robić, gdy platforma nie usuwa bezprawnej treści

Zapoznaj się z powiadomieniem o odrzuceniu zgłoszenia

Powiadamiając o odmowie usunięcia treści zgłoszonej jako bezprawnej, platforma powinna:

- poinformować, jak można odwołać się od tej decyzji;
- zaznaczyć, czy decyzja została podjęta z wykorzystaniem „zautomatyzowanych środków”.

Odwołaj się od decyzji

Jak działa ścieżka odwoławcza w ramach platformy

[→ 30](#)

Jeśli nie zgadzasz się z decyzją o odmowie usunięcia treści, możesz **się odwołać do samej platformy**.

Pomoc
wyspecjalizowanej
organizacji → 50

Zwróć się o wsparcie do wyspecjalizowanej organizacji społecznej

Już na etapie składania odwołania od decyzji platformy **możesz skorzystać z pomocy wyspecjalizowanej organizacji społecznej**. Organizacja może złożyć odwołanie w twoim imieniu **ART. 86 UST. 2 DSA**. Platforma ma **obowiązek rozpatrzyć takie odwołanie w pierwszej kolejności**. Daje to szansę na szybsze i skuteczniejsze zakwestionowanie pierwotnej decyzji platformy niż w przypadku odwołań składanych samodzielnie przez „zwykłych” użytkowników i użytkowniczki.

Wyspecjalizowana organizacja może także reprezentować użytkowników i użytkowniczki w postępowaniu przed organem pozasądowego rozstrzygania sporów oraz koordynatorem ds. usług cyfrowych (**ART. 86 UST. 1** i **ART. 53 DSA**).

Pozasądowe
rozstrzyganie
sporów → 32

Zwróć się do organu pozasądowego rozstrzygania sporów

Gdy platforma odmawia usunięcia bezprawnej treści, możesz się odwołać do **organu pozasądowego rozstrzygania sporów**.

Nie jest wymagane skorzystanie wcześniej z wewnętrznej ścieżki odwoławczej platformy. Wniesienie sprawy przed organ pozasądowego rozstrzygania sporów **nie wyklucza zainicjowania postępowania przed sądem**.

Złóż skargę do koordynatora ds. usług cyfrowych

Zgodnie z aktem o usługach cyfrowych krajowi koordynatorzy ds. usług cyfrowych nie zajmują się indywidualnymi sporami z platformami dotyczącymi słuszności decyzji **moderacyjnych**. Nie mają kompetencji do rozstrzygania, co jest bezprawną treścią – **chyba że organ**, który pełni rolę koordynatora ds. usług cyfrowych, **otrzyma także takie kompetencje na podstawie przepisów krajowych**.

Składanie skargi
do KUC-a → [11](#)

Koordinator ds. usług cyfrowych może się wtrącić przede wszystkim, gdy platforma **nie realizuje obowiązków wynikających bezpośrednio z DSA**, np. gdy nie posiada wymaganych przez DSA procedur dotyczących moderacji, to jest:

- nie zapewnia odpowiedniego mechanizmu zgłaszania nielegalnych treści;
- nie powiadamia o odrzuceniu zgłoszenia;
- nie umożliwia złożenia odwołania w sposób, który spełnia standardy DSA.

Zwróć się do sądu

Platformy mogą **odpowiadać za nielegalne materiały zamieszczane przez użytkowników i użytkowniczkę, jeśli – mając wiedzę o bezprawnym charakterze treści – niezwłocznie ich nie usuną.**

DSA nie ustanawia żadnej specjalnej procedury umożliwiającej pociągnięcie platformy do odpowiedzialności w związku z nieusunięciem bezprawnych treści. Konkretnie środki prawne zależą od ogólnych zasad prawa krajowego.

Ani skorzystanie z wewnętrznej ścieżki odwoławczej w ramach platformy, ani złożenie skargi do organu pozasądowego rozstrzygania sporów nie wyklucza wszczęcia postępowania przed sądem na podstawie ogólnych przepisów prawa krajowego. Można to zrobić w dowolnym momencie – przed zainicjowaniem procesu rozstrzygania sprawy inną ścieżką, po jego zakończeniu, a nawet w trakcie.

PRZYKŁAD

Użytkownik lub użytkowniczka platformy opublikowali treść naruszającą twoje dobra osobiste. Zgłaszasz platformie, że ta treść narusza twoje prawa.

Jeśli platforma nie podejmie działań, możesz wytoczyć powództwo o ochronę dóbr osobistych przed sądem – nie tylko przeciwko autorowi lub autorce treści, lecz także przeciwko samej platformie.

Instytucji *trusted flaggers* nie należy mylić z programami, które dobrowolnie wprowadzają same platformy (np. Trusted Partners w Mecie). Platformy same określają zasady ich funkcjonowania i w każdej chwili mogą też z nich zrezygnować.

Zwróć się do zaufanego podmiotu sygnalizującego

Wsparcie w usuwaniu nielegalnych treści na platformach mogą zapewniać również **zaufane podmioty sygnalizujące** (ang. *trusted flaggers*). Ich rolą jest aktywne **wspieranie platform internetowych w identyfikowaniu i zwalczaniu treści naruszających prawo. Ramy działania zaufanych podmiotów sygnalizujących określa DSA, a platformy mają obowiązek te zasady respektować.**

Zaufane podmioty sygnalizujące to taki *fast track* w walce z bezprawnymi treściami w sieci. Kierowane przez nie zgłoszenia powinny być traktowane przez platformy priorytetowo i rozpatrywane „bez zbędnej zwłoki”.

Zaufany podmiot sygnalizujący:

- z własnej inicjatywy zgłasza platformom nielegalne treści;
- może pełnić rolę „pośrednika”, przyjmując zgłoszenia dotyczące takich treści od innych osób (niekoniecznie użytkowników i użytkowniczek danej platformy).

Zaufany podmiot sygnalizujący weryfikuje otrzymane zgłoszenie. Jeśli się z nim zgodzi, może przekazać zgłoszenie platformie internetowej. Robi to już we własnym imieniu.

Zgłoszenie nielegalnej treści przez zaufany podmiot zwiększa szanse na skuteczność takiego działania i szybszą reakcję platformy.

Platforma nie jest zobowiązana do uwzględnienia każdego zgłoszenia zaufanego podmiotu sygnalizującego. Sama ostatecznie decyduje, co zrobić z daną treścią.

Nagminne ignorowanie zgłoszeń od zaufanych podmiotów sygnalizujących może się jednak wiązać z koniecznością tłumaczenia się przed Komisją Europejską lub krajowym koordynatorem ds. usług cyfrowych. Jeśli to podmiot sygnalizujący zalewa platformę nieuzasadnionymi zgłoszeniami, może utracić ten status.

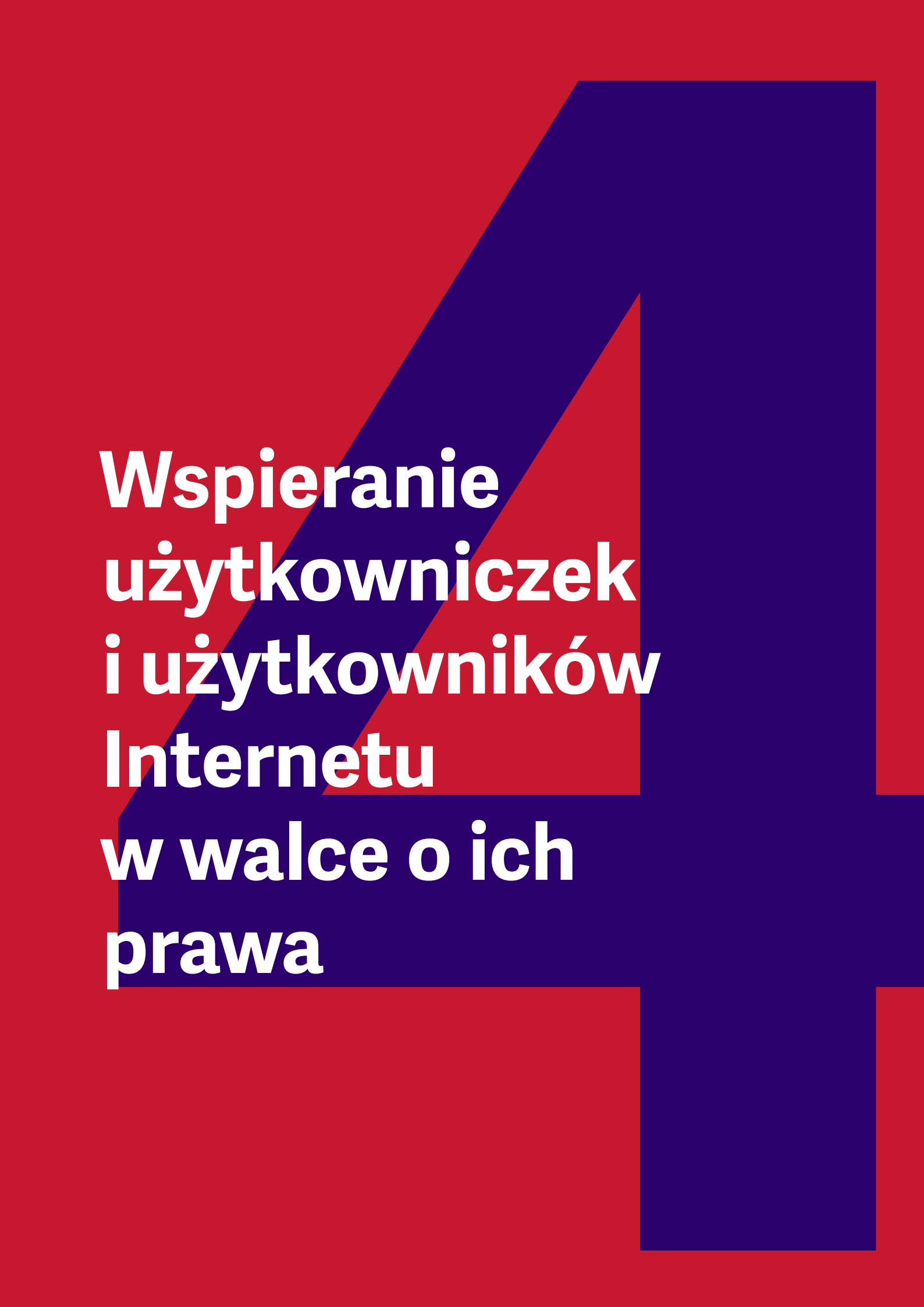
Jak działają
zaufane podmioty
sygnalizujące → 53

ZAUFANE PODMIOTY SYGNALIZUJĄCE W EUROPIE

Z końcem 2025 r. status zaufanych podmiotów sygnalizujących miało ponad 50 organizacji w Unii Europejskiej. Są wśród nich organizacje factcheckingowe, walczące z hejtem w sieci czy zajmujące się ochroną dzieci. Często specjalizują się w walce z danym rodzajem nielegalnych treści, np. mową nienawiści albo materiałami zawierającymi obrazy seksualnego wykorzystywania dzieci.

W Polsce nie ma takich podmiotów ze względu na to, że jeszcze nie zostało wdrożone DSA i nie powołano pełnoprawnego koordynatora ds. usług cyfrowych, do którego zadań należy nadawanie statusu zaufanych podmiotów sygnalizujących.

Bazę zaufanych podmiotów sygnalizujących prowadzi Komisja Europejska [🔗](#).

**Wspieranie
użytkowniczek
i użytkowników
Internetu
w walce o ich
prawa**

W tym rozdziale omawiamy:

- w jakich sprawach organizacje mogą reprezentować użytkowników i użytkowniczki Internetu
 - jak zostać zaufanym podmiotem sygnalizującym
 - jak założyć organ pozasądowego rozstrzygania sporów
-

4.1 W jakich sprawach organizacja może reprezentować użytkowników i użytkowniczki i jakie wymogi musi spełnić

Niezależnie od tego, z jakim naruszeniem DSA mamy do czynienia, **użytkownik lub użytkowniczka platformy mogą poprosić o pomoc wyspecjalizowaną organizację** ART. 86 DSA .

Organizacje mogą włączyć się zarówno w spory o decyzje moderacyjne, jak i w te dotyczące innych naruszeń. Mogą wspierać użytkowników i użytkowniczki na każdej ścieżce (w ramach odwołania wewnątrz platformy, w postępowaniu przed koordynatorem ds. usług cyfrowych, przed organem pozasądowego rozstrzygania sporów) i na każdym etapie postępowania związanego z DSA.

WYSPECJALIZOWANA ORGANIZACJA POWINNA

- działać non profit;
- być formalnie zarejestrowana zgodnie z prawem państwa członkowskiego;
- do jej celów statutowych należy praca na rzecz wartości chronionych przez

DSA (zajmuje się np. ochroną wolności słowa lub prawa do prywatności, przeciwdziałaniem dyskryminacji, walką z dezinformacją w kontekście komunikacji internetowej).

4.2 Uzyskaj status zaufanego podmiotu sygnalizującego

Zaufane podmioty sygnalizujące korzystają z „szybkiej ścieżki” zgłaszania platformom bezprawnych treści.

Zaufane podmioty sygnalizujące **mogą zgłaszać treści z własnej inicjatywy**, ale także **przyjmować sygnały** dotyczące nielegalnych materiałów od użytkowników i użytkowniczek i – po weryfikacji – przekazywać je platformom.

Jak uzyskać status zaufanego podmiotu sygnalizującego

Zaufanym podmiotem sygnalizującym może zostać m.in. organizacja społeczna (nie może nim zostać osoba fizyczna!), która:

- posiada „szczególną wiedzę i umiejętności w zakresie wykrywania, identyfikowania i zgłaszania nielegalnych treści” (dana organizacja może specjalizować się w walce tylko z konkretnym rodzajem nielegalnych treści);

- jest niezależna od platform internetowych: nie może być powiązana ani zależna od platform internetowych, aby uniknąć konfliktu interesów;
- wykazuje się należyłą starannością i obiektywizmem ART. 22 UST. 2 DSA .

STATUS ZAUFANEGO PODMIOTU SYGNALIZUJĄCEGO

Status zaufanego podmiotu sygnalizującego nadaje koordynator ds. usług cyfrowych w państwie członkowskim Unii Europejskiej, w którym organizacja wnioskująca ma siedzibę.

A zatem: organizacjom z Polski status ten będzie nadawał polski koordynator ds. usług cyfrowych (w chwili wydania tego przewodnika w Polsce nie ma pełnoprawnego koordynatora, więc polskie organizacje nie mają jeszcze możliwości ubiegać się o ten status).

DSA nie określa, na jak długo organizacja może otrzymać status zaufanego podmiotu sygnalizującego. Mogą o tym zdecydować państwa członkowskie w ramach wdrażania DSA. Przykładowo: w Irlandii status ten jednorazowo można otrzymać maksymalnie na 3 lata.

Państwa członkowskie określają też szczegółowe procedury dotyczące aplikowania o ten status i nadawania go przez krajowego koordynatora ds. usług cyfrowych. To znaczy, że wzór wniosku, tryb i termin jego rozpoznawania powinna określać polska ustawa wdrażająca DSA.

Jak działają zaufane podmioty sygnalizujące

Zaufane podmioty sygnalizujące oczywiście **nie posiadają magicznego guzika, który powoduje, że dana treść znika z sieci**. To byłoby zresztą niebezpieczne dla wolności słowa. Jak więc działają?

Zaufany podmiot sygnalizujący **zgłasza platformom wyłącznie nielegalne treści. Nie powinien zgłaszać takich treści, które mu się subiektywnie nie podobają, ani takich, które wprawdzie są szkodliwe, ale nie są nielegalne.**

DSA wymaga od platform „**wprowadzenia niezbędnych środków technicznych i organizacyjnych**” w celu zapewnienia priorytetowego traktowania zgłoszeń dokonywanych przez zaufane podmioty sygnalizujące. W praktyce platformy udostępniają specjalne formularze lub kanały kontaktu dla zaufanych podmiotów sygnalizujących. Nie są one dostępne dla pozostałych użytkowników i użytkowniczek.

Zgłoszenie **nie jest dla platformy wiążące**. To ona podejmuje ostateczną decyzję o ewentualnym usunięciu zgłoszonej treści. Jednak uporczywy brak współpracy z zaufanymi podmiotami sygnalizującymi i nagminne ignorowanie ich zgłoszeń może prowadzić do pociągnięcia platform do odpowiedzialności za naruszenie DSA.

Kontrola nad zaufanymi podmiotami sygnalizującymi

Zaufane podmioty sygnalizujące **mają obowiązek publikować coroczne raporty** dotyczące dokonanych zgłoszeń. Jeśli będą dokonywały dużej liczby nieuzasadnionych, nierzetelnych zgłoszeń, koordynator ds. usług cyfrowych może odebrać im status.

Koordynator ds. usług cyfrowych może też podejmować „czynności sprawdzające” wobec podmiotu sygnalizującego – z urzędu lub w reakcji na zgłoszenie od użytkowników lub użytkowniczek, a także samych platform internetowych. Platformy mają obowiązek informować koordynatora, jeśli dany podmiot dokonał „znacznej liczby niewystarczająco precyzyjnych, niedokładnych lub nieodpowiednio uzasadnionych zgłoszeń”.

Kontrola ma zapobiec wykorzystaniu instytucji zaufanych podmiotów sygnalizujących przez różne grupy interesów do ograniczania wolności słowa.

Wytyczne sieci
European Digital
Rights dla
koordynatorów
ds. usług cyfrowych
w zakresie nadawania
statusu zaufanych
podmiotów
sygnalizujących
i chronienia tego
mechanizmu przed
nadużyciami

4.3 Załóż organ pozasądowego rozstrzygania sporów

Jak uzyskać certyfikat organu pozasądowego rozstrzygania sporów

Organy pozasądowego rozstrzygania sporów mogą tworzyć podmioty prywatne, organizacje społeczne, podmioty o charakterze publicznym **ART. 21 DSA**. **Proces certyfikacji prowadzi koordynator ds. usług cyfrowych w kraju, gdzie siedzibę ma instytucja starająca się o certyfikat.**

Koordynator sprawdza:

- **czy podmiot starający się o certyfikat jest bezstronny i niezależny** (w tym finansowo) od dostawców platform internetowych i od odbiorców i odbiorczyń usługi świadczonej przez dostawców platform internetowych (w tym od osób lub podmiotów, które dokonały zgłoszenia);
- **czy dysponuje wiedzą ekspercką** na temat problemów występujących w co najmniej jednym konkretnym obszarze nielegalnych treści lub w odniesieniu do stosowania i egzekwowania warunków korzystania z usług co najmniej jednego rodzaju platformy internetowej – niezbędną do rozstrzygania sporów;

- **czy wynik postępowania ma wpływ na wynagrodzenie członków i członkiń organu (nie powinien);**
- **czy z usług organu można skorzystać online (złożyć skargę i przedstawić wymagane dokumenty);**
- **czy organ ma możliwość rozstrzygania sporów w sposób szybki, skuteczny i oszczędny oraz w co najmniej jednym języku urzędowym instytucji Unii Europejskiej;**
- **czy organ rozstrzyga spory zgodnie z jasnym i sprawiedliwym regulaminem wewnętrznym, który jest łatwo i publicznie dostępny oraz zgodny z obowiązującym prawem.**

Certyfikat można otrzymać na maksymalnie 5 lat. Po upływie tego czasu można ubiegać się o jego przedłużenie.

Jak działają organy pozasądowego rozstrzygania sporów

W sporach dotyczących moderacji treści zazwyczaj nie ma łatwych odpowiedzi, a same organy mogą być oskarżane zarówno o to, że „cenzurują”, jak i że „dają przyzwolenie” na publikowanie w sieci niezgodnych z prawem treści. Przed zarzutem o cenzurowanie Internetu organy chroni już sam proces certyfikacji, w którym muszą wykazać bezstronność i odpowiednie kompetencje. Poza tym ich działalność podlega kontroli regulatora i kontroli społecznej.

Kontrola organów pozasądowego rozstrzygania sporów

Organy pozasądowego rozstrzygania sporów raz do roku **składają sprawozdanie do krajowego koordynatora ds. usług cyfrowych**. Podają w nim m.in.:

- liczbę spraw, które do nich zgłoszono;
- informacje o rozstrzygnięciach;
- średni czas potrzebny na rozstrzygnięcie sporu;
- wszelkie napotkane niedociągnięcia lub trudności.

Koordynator ds. usług cyfrowych **co 2 lata sporządza sprawozdanie z działania certyfikowanych przez niego organów**.

Koordynator może też na bieżąco kontrolować działalność organu, któremu udzielił certyfikacji. W razie stwierdzenia, że ten przestał spełniać wymagane kryteria, **może mu cofnąć certyfikację**.

UWAGA

Jeśli rozważasz założenie tego organu, przede wszystkim musisz poczekać na wdrożenie w Polsce DSA. Póki to się nie stanie, nie mamy pełnoprawnego koordynatora ds. usług cyfrowych, który mógłby przyjąć wniosek i przeprowadzić proces certyfikacji.

Nie wiemy:

- jak dokładnie będzie wyglądała ścieżka certyfikacji,
- co powinien zawierać wniosek o uzyskanie certyfikacji,
- w jakiej formie należy go złożyć,
- w jakim terminie będzie rozpoznany.

Zawetowana w styczniu 2026 r. polska ustawa wdrażająca umożliwiła pozyskiwanie publicznego dofinansowania organizacjom, które chciałyby założyć taki organ (co postulował Panoptykon).

System publicznego finansowania powinien być skonstruowany w taki sposób, aby nie wpływać na osłabienie niezależności pozasądowych organów (DSA wymaga, żeby były one niezależne nie tylko w odniesieniu do korporacji technologicznych i użytkowników i użytkowniczek, ale też organów władzy publicznej).

To rozwiązanie odpowiadałoby na wyzwanie związane ze sfinansowaniem uruchomienia takiego organu (użytkownicy i użytkowniczki powinni móc skorzystać z pomocy organu za darmo lub za nieznaczną opłatą, a platformy ponosić koszty rozstrzygania sporów przez już działające organy).

**Dostęp do
publicznych
i niepublicznych
danych platform**

Ten rozdział poświęcimy dostępowi do danych wielkich platform. Odpowiemy na pytania:

- kto korzysta z danych znajdujących się w zasobach VLOP-ów i w jakim celu
 - jak DSA reguluje dostęp do tych danych
 - które dane VLOP-y powinny publikować same z siebie, bez składania wniosku
 - czym różni się dostęp do danych publicznych od niepublicznych
 - jak uzyskać status zweryfikowanego badacza i badaczki
-

5.1 Czemu służy dostęp do danych platform

Dostęp do danych jest istotny nie tylko w celu lepszego zrozumienia przez społeczeństwo sposobu funkcjonowania platform, ale również – **w kontekście DSA – w celu kontroli przestrzegania tego prawa przez big techy.**

Organizacje, które przygotowują raporty lub prowadzą badania związane z DSA, mogą przesyłać je do Komisji Europejskiej za pośrednictwem specjalnego [internetowego formularza](#)

Organy stojące na straży DSA (Komisja Europejska, krajowi koordynatorzy) **potrzebują wiedzy eksperckiej ze środowiska akademickiego oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego, aby skutecznie regulować największe platformy społecznościowe.**

Badacze i badaczki mogą także wspomóc swoją pracą organizacje społeczne, dostarczając im **rzetelnych dowodów** umożliwiających im efektywne **działanie na rzecz egzekwowania DSA.**

Dostęp do danych może odgrywać ważną rolę w szczególności podczas:

- kampanii wyborczych – dobrze wiedzieć, czy algorytmy rekomendacyjne na wielkich platformach dają wszystkim frakcjom równe szanse, czy może promują głosy niektórych z nich;
- sytuacji kryzysowych – np. w kontekście ataku rosyjskich dronów na Polskę we wrześniu 2025 r. dostęp do danych ułatwiłby analizę skali i źródeł dezinformacji, która pojawiła się na platformach społecznościowych wokół tego wydarzenia.

Dostęp do danych jest też istotny, aby sprawdzać, czy wielkie platformy na pewno mówią nam całą prawdę o ryzykach, które wiążą się z ich działalnością.

W ostatnich latach vLOP-y zaczęły się bronić przed „nadmiernym” zainteresowaniem badaczy i badaczek, np. wyłączając dostęp do narzędzi umożliwiających analizowanie danych dotyczących treści. Meta posunęła się nawet do tego, by organizację badającą działanie algorytmu Instagrama postrzążyć pozwem [🔗](#).

DOSTĘP DO DANYCH PLATFORM W PRAKTYCE

Dzięki wtyczce Who Targets Me dowiedzieliśmy się, [jak partie polityczne targetują reklamami użytkowników i użytkowniczkę Facebooka](#) [↗](#).

[Projekt Salty](#) [↗](#) nagłośnił, że osoby ze środowisk queerowych czy czarnoskóre kobiety były częściej blokowane na Instagramie niż ogół populacji.

W 2023 r. [Amnesty International ujawniła](#) [↗](#), jak szybko i skutecznie algorytm TikToka profilował nastoletnich użytkowników i użytkowniczkę, wychytując ich niepokój i depresyjny nastrój i wpędzając w niebezpieczne „królicze nory” – pętle monotematycznych treści, m.in. normalizujących lub sugerujących samobójstwo.

W 2025 r. [AI Forensics wykryła](#) [↗](#), że X umożliwiał targetowanie reklam po danych dotyczących poglądów politycznych, zdrowia czy orientacji seksualnej.

W 2023 r. [Fundacja Panoptykon wykazała](#) [↗](#), że klikanie w opcje kontroli feedu na Facebooku przez badaną użytkowniczkę („chcę widzieć mniej takich treści”) w praktyce nie wpłynęło na zmniejszenie liczby niechcianych postów.

Przeprowadzone w 2025 r. [badanie Global Witness wykazało](#) [↗](#), że TikTok podpowiada 13-latkom frazy wyszukiwania wprost prowadzące do treści pornograficznych. W swoim raporcie z ocen ryzyka TikTok utrzymuje, że chroni małoletnich użytkowników i użytkowniczkę przed ekspozycją w feedzie na różne nieodpowiednie dla nich treści, w tym przeznaczone dla dorosłych. Najwyraźniej podejmowane przez platformę działania są niewystarczające.

W trakcie prac nad aktem o usługach cyfrowych organizacje społeczne zajmujące się tematami cyfrowymi apelowały o rozwiązanie problemu z dostępem do danych platform. I tak się stało: DSA wspiera dostęp badaczy i badaczek przede wszystkim do **danych największych platform i wyszukiwarek (VLOP-ów i VLOS-ów)**.

5.2 Wymogi dotyczące przejrzystości platform, czyli sięgnij po dane bez konieczności wnioskowania

Platformy powinny publicznie udostępniać:

- warunki korzystania z danej usługi – regulamin serwisu, zasady użytkowania, *Terms of Service* ART. 14 DSA ;
- informacje o głównych parametrach działania systemów rekomendacyjnych – np. Meta i TikTok mają na swoich stronach zakładkę „Transparency”, gdzie znajdują się te informacje ART. 27 DSA ;
- repozytoria reklam, zawierające m.in. treść reklam, kryteria targetowania, czas trwania i wydatki na reklamy – najczęściej dostępne postaci interfejsu programistycznego, tj. API ART. 39 DSA ;
- raporty przejrzystości zawierające dane dotyczące moderacji treści – np. ile platforma otrzymała nakazów usunięcia treści od organów państwowych, ile zgłoszeń nielegalnych treści od użytkowników i użytkowniczek, jak użytkownicy i użytkowniczki korzystają z wewnętrznych systemów odwoławczych, ile sporów trafiło do pozasądowych organów i jak zostały rozstrzygnięte ART. 15, 25, 42 DSA ;

- raporty z oceny ryzyka systemowego, w których platformy informują o wyzwaniach związanych z funkcjonowaniem ich usługi oraz o działaniach, jakie podjęły w celu ich zminimalizowania **ART. 42 UST. 4 DSA** . Raporty dostępne są na stronach samych VLOP-ów, a linki do nich [na stronie Komisji Europejskiej](#) [↗](#).

Składanie skargi
do KUC-a [→ 11](#)

Ważne: jeśli platforma nie publikuje wymaganych prawem informacji, można złożyć skargę do koordynatora ds. usług cyfrowych.

3 664 861 498

liczba ograniczeń na treści nałożonych
przez platformy przez ostatnie 180 dni*

Najczęściej raportowane naruszenia

- naruszenia regulaminu dostawcy usługi
- produkty niebezpieczne, niezgodne z prawem lub zakazane
- scam lub oszustwo

Najczęściej nakładane ograniczenia

- uniemożliwienie dostępu do treści
- usunięcie treści
- inne ograniczenia

50%

decyzje podjęte automatycznie

285

liczba aktywnych platform

* Dane aktualne na 20 marca 2026 r.

5.3 Zawnioskuj do platformy po dane publiczne

Jakie dane są publiczne

Dane publiczne platformy to **dane pochodzące z kont, stron, grup i osób publicznych**, a także **dane o trendach w zakresie dystrybucji określonych treści na platformie**. Są publicznie dostępne w interfejsie internetowym platformy.

Wniosek o dane publiczne może obejmować np:

- listę publicznie dostępnych postów lub filmów, które – osiągając wysokie zasięgi i zaangażowanie – kształtują debatę publiczną;
- dane o interakcjach z takimi treściami, np. liczba reakcji, udostępnień, komentarzy, zasięgi kont należących do osób piastujących wysokie urzędy państwowe, kandydatek i kandydatów w wyborach, partii politycznych czy instytucji mających bezpośredni wpływ na państwo.

Kto i na jakich zasadach może otrzymać dostęp do danych publicznych

DSA umożliwia wnioskowanie o dostęp do danych publicznych VLOP-ów i VLOS-ów ART. 40 UST. 12 DSA .

O dane publiczne mogą wnioskować „**badacze, w tym osoby powiązane z podmiotami, organizacjami i stowarzyszeniami nienastawionymi na zysk**”. Nie jest wymagana przynależność do instytucji akademickiej.

Z tej ścieżki mogą skorzystać więc aktywiści i aktywistki społeczeństwa obywatelskiego czy dziennikarki i dziennikarze działający np. w stowarzyszeniach dziennikarskich.

Żeby uzyskać dostęp do danych, należy:

- przedstawić cel badania (ważne: powinno się ono przyczyniać do „wykrywania, identyfikacji i zrozumienia ryzyk systemowych” – jakie to ryzyka, piszemy w ramce poniżej);
- określić, jakie dane i z jakiego okresu są potrzebne;
- wykazać niezależność od interesów handlowych;
- ujawnić źródła finansowania badania;
- zapewnić odpowiednie środki bezpieczeństwa i ochrony danych (we wniosku trzeba opisać, jakie to środki);
- wykazać „konieczność i proporcjonalność” wnioskowanego zakresu dostępu do danych – czyli że wnioskowany zakres przedmiotowy i czasowy żądanych danych jest niezbędny do realizacji badania.

KATEGORIE RYZYK SYSTEMOWYCH ART. 34 DSA

DSA podaje 4 szerokie kategorie ryzyk systemowych:

- rozpowszechnianie treści nielegalnych;
- negatywne skutki dla korzystania z praw podstawowych;
- zagrożenia dla wyborów, debaty publicznej i bezpieczeństwa publicznego;

- negatywne skutki i konsekwencje związane z przemocą ze względu na płeć, ochroną małoletnich i zdrowiem publicznym, a także z fizycznym i psychicznym dobrostanem osób.

O dostęp do danych publicznych trzeba się zwrócić **bezpośrednio do platformy. Większość platform udostępnia w tym celu specjalny formularz lub adres e-mail.**

Platforma powinna **udostępnić dane „bez zbędnej zwłoki”**. W praktyce np. TikTok obiecuje rozpatrzenie wniosku w ciągu 4 tygodni (badacze i badaczki czekają nieco dłużej, bo średnio od miesiąca do dwóch miesięcy). W przypadku X średni czas oczekiwania to również od miesiąca do dwóch miesięcy, chociaż platformie zdarza się udostępniać dane dopiero po ponad 200 dniach.

[DSA 40 Data Access Collaboratory](#)

Przepisy **nie precyzują, w jakiej formie platformy powinny udostępnić dane**. Niektóre robią to za pośrednictwem interfejsu programistycznego (API), inne – interfejsu użytkownika, a jeszcze inne – tworzą bezpieczne środowisko badawcze.

Z informacji pochodzących od Komisji Europejskiej można wywnioskować, że DSA **sankcjonuje tzw. scraping platform internetowych** , czyli automatyczne, niezależne od platformy zbieranie na potrzeby badań dużych ilości publicznie dostępnych w interfejsie danych **ART. 40 UST. 12 DSA**.

[Komisja przesyła X wstępne ustalenia dotyczące naruszenia aktu o usługach cyfrowych](#)

CROWDTANGLE VS BIBLIOTEKA TREŚCI METY

W sierpniu 2024 r., kilka miesięcy przed wyborami prezydenckimi w Stanach Zjednoczonych, Meta wyłączyła CrowdTangle – narzędzie wykorzystywane m.in. do monitorowania dezinformacji na Facebooku i Instagramie. Oficjalne wyjaśnienie brzmiało, że do tego celu lepiej nadaje się biblioteka treści Mety.

Badanie przeprowadzone przez Tow Center for Digital Journalism and Algorithmic Transparency Institute zaprzecza tej tezie.

Biblioteka treści Mety – w przeciwieństwie do CrowdTangle – umożliwia eksport danych tylko w ograniczonym zakresie, nie pozwala śledzić wyników postów w czasie i nie pokazuje wyników kanałów z niestandardowej listy. Z punktu widzenia badaczy i badaczek ta ostatnia funkcja była w CrowdTangle jedną z najbardziej użytecznych.

[ProofNews, Meta Is Getting Rid of CrowdTangle – and Its Replacement Isn't As Transparent or Accessible](#) ↗

Co robić, gdy platforma odrzuci wniosek o dostęp do danych publicznych

Jeśli platforma odmawia udostępnienia danych (np. kwestionuje to, czy badanie dotyczy jednego z systemowych ryzyk, narzuca dodatkowe kryteria dostępu, których nie wymaga DSA), **można złożyć skargę do koordynatora ds. usług cyfrowych lub sądu.**

Składanie skargi do KUC-a → 11

Temu, jak platformy realizują obowiązek udostępnienia danych publicznych, przygląda się (z urzędu) Komisja Europejska. W październiku 2025 r. [wstępnie uznała](#) ↗, że TikTok i Meta naruszają obowiązek zapewnienia badaczom i badaczkom odpowiedniego dostępu do danych publicznych. W grudniu 2025 r. [nałożyła](#) ↗ na X karę w wysokości 120 mln euro za – między innymi – uniemożliwienie bądź utrudnianie uprawnionym badaczom i badaczkom niezależnego dostępu do publicznych danych.

Chociaż przepisy nie przewidują możliwości złożenia skargi bezpośrednio do Komisji Europejskiej, warto ją jednak informować o trudnościach w uzyskaniu dostępu do danych publicznych. Komisja nie wypowie się w sprawie konkretnego wniosku o dostęp do danych. Oceni natomiast, czy istnieje podejrzenie systemowego naruszenia. Jeśli tak, może podjąć działania z urzędu.

Do Komisji można się zwrócić bezpośrednio lub za pośrednictwem organizacji, które prowadzą w Brukseli działania rzecznicze związane z egzekwowaniem DSA (np. Fundacji Panoptikon) lub zbierają doświadczenia badaczy i badaczek w tym zakresie (np. DSA 40 Data Access Collaboratory).

NIEMIECKIE WYBORY PARLAMENTARNE

W kwietniu 2024 r. organizacja **Democracy Reporting International (DRI)** zwróciła się do platformy X o udostępnienie wskaźników dotyczących zasięgu, liczby polubień i udostępnień postów związanych z wyborami parlamentarnymi, które miały odbyć się w Niemczech w lutym 2025 r. Organizacja chciała przeanalizować, jakie zagrożenia dla integralności procesów wyborczych niosą działania platformy.

X odmówił udostępnienia tych danych.

W lutym 2025 r. DRI wniosła sprawę do sądu w Berlinie, domagając się zobowiązania X do niezwłocznego udzielenia im dostępu do danych z uwagi na zbliżającą się datę wyborów.

Sąd w Berlinie zajął się sprawą dopiero w maju 2025 r. Odrzucił żądanie natychmiastowego dostępu do danych – co naturalne, bo 3 miesiące po wyborach pośpiech nie miał już znaczenia. Potwierdził natomiast, że:

- w razie problemów z uzyskaniem dostępu do danych badacze i badaczki mogą szukać pomocy nie tylko u krajowego koordynatora ds. usług cyfrowych, ale także w sądach, powołując się na „prawo podmiotowe”, jakim jest dostęp do danych;
- DRI miała prawo dochodzić swojego roszczenia o dostęp do danych na gruncie ART. 40 UST. 12 DSA przeciwko X przed sądem w swoim kraju – nie musiała wnosić pozwu w Irlandii (co ważne dla badaczy i badaczek wielkich platform, którzy pracują w innych krajach niż Irlandia);
- na gruncie ART. 54 DSA badacze i badaczki mogą nie tylko domagać się odszkodowania, ale również żądać innych środków naprawczych (w tym przypadku: zobowiązania platformy do udostępnienia żądanych danych).

Na dłuższą metę to orzeczenie może się przyczynić do wzmocnienia możliwości skutecznego egzekwowania przez badaczy i badaczki prawa dostępu do danych platform.

Democracy Reporting International, *DSA in Court, What we learned from suing X* [🔗](#)

5.4 Zawnioskuj o dostęp do danych niepublicznych

Jakie dane są niepubliczne

Niepubliczne są m.in. dane:

- dotyczące użytkowników i użytkowniczek usług – np. informacje profilowe (takie jak nazwa konta), sieci kontaktów, ekspozycja treści na poziomie indywidualnym, historia zaangażowania;
- dotyczące interakcji – np. komentarze, reakcje, udostępnienia;
- związane z rekomendacjami treści, w tym dane wykorzystywane do personalizacji rekomendacji;
- związane z targetowaniem reklam i profilowaniem, w tym koszty za kliknięcie i inne miary cen reklam;
- związane z testowaniem nowych funkcji przed ich wdrożeniem, w tym wyniki testów A/B;

Przykładowe dane wymienia [pkt 13 aktu delegowanego Komisji Europejskiej](#) [🔗](#) dotyczącego dostępu do danych przez zweryfikowanych badaczy i badaczki.

- związane z moderowaniem treści i zarządzaniem nimi (m.in. dane dotyczące systemów algorytmicznych lub innych, a także procesów moderowania treści, np. dzienniki zmian, archiwa lub repozytoria dokumentujące moderowane treści i konta);
- dotyczące cen, ilości i cech towarów lub usług dostarczanych przez dostawcę danych lub za jego pośrednictwem.

Kto i na jakich zasadach może otrzymać dostęp do danych niepublicznych

Z danych niepublicznych platform można korzystać pod warunkiem uzyskania statusu tzw. zweryfikowanego badacza lub badaczki ART. 40 UST. 4 DSA .

Ta ścieżka jest przewidziana dla badaczek i badaczy, którzy są „członkami instytucji badawczych” zgodnie z definicją w ART. 2 PKT 1 DYREKTYWY (UE) 2019/790 . Definicja ta obejmuje nie tylko **uniwersytety czy instytuty badawcze, ale też instytucje nieakademickie**, w tym – w niektórych przypadkach – **organizacje społeczeństwa obywatelskiego**.

Zweryfikowani badacze i badaczki mogą uzyskać dostęp do danych niepublicznych na potrzeby badania służącego analizie lub ograniczaniu ryzyk systemowych związanych z funkcjonowaniem największych platform i wyszukiwarek.

Poza tym wnioskujący powinni:

- wykazać, że działają niezależnie od interesów handlowych;
- ujawnić źródło finansowania badań;
- zapewnić bezpieczeństwo i poufność wnioskowanych danych;
- wykazać konieczność i proporcjonalność wnioskowanego dostępu do danych (zarówno jeśli chodzi o rodzaj danych, jak i o zakres czasowy);
- zobowiązać się do bezpłatnego udostępnienia wyników przeprowadzonego badania.

Status otrzymuje się „na badanie”, a nie „na badacza” – na potrzebę konkretnego badania wskazanego we wniosku.

O status zweryfikowanych badaczy i badaczek można wnioskować **indywidualnie lub grupowo** (wszyscy wnioskujący powinni spełniać wymienione wyżej kryteria).

Proces weryfikacji zaufanych badaczy i badaczek prowadzi koordynator ds. usług cyfrowych w kraju, w którym europejską siedzibę ma platforma, której dotyczy wnioszek (np. Meta – Irlandia, Snapchat – Niderlandy).

Badacze i badaczki z każdego kraju Unii Europejskiej mogą aplikować o status zweryfikowanych:

- **bezpośrednio do właściwego koordynatora;**
- **za pośrednictwem koordynatora ds. usług cyfrowych w swoim kraju** – ten wstępnie oceni, czy spełnione są wszystkie kryteria, po czym – wraz ze swoją oceną – przekaże wniosek właściwemu odpowiednikowi.

Termin ten wynika z [art. 7 aktu delegowanego Komisji Europejskiej dotyczącego udostępniania danych zweryfikowanym badaczom i badaczkom](#)

Koordynator ds. usług cyfrowych powinien rozpatrzyć wniosek w terminie 80 dni roboczych.

Jeśli jego decyzja będzie pozytywna, koordynator przekaże ją platformie. Ta powinna udostępnić dane za pośrednictwem interfejsów określonych we wniosku.

Proces udostępnienia danych może się przedłużyć, np. jeśli platforma zakwestionuje decyzję koordynatora lub zażąda poprawienia wniosku.

Koordynator ds. usług cyfrowych może cofnąć badaczowi lub badaczce status zweryfikowanych, jeśli dojdzie do wniosku, że przestali oni spełniać wymagane kryteria.

Co robić, gdy platforma nie udostępni danych

Platforma może odmówić udostępnienia danych:

- gdy nie posiada dostępu do wnioskowanych danych,
- gdy ich ujawnienie naraziłoby bezpieczeństwo usługi lub wymagało ujawnienia tajemnicy przedsiębiorstwa.

W tym drugim przypadku platforma powinna wskazać, **jakie inne dane może udostępnić na potrzeby badania bez narażania bezpieczeństwa**. Może też wystąpić o **wprowadzenie odpowiednich zmian we wniosku o dane** (powinna zasugerować, jakie inne dane mogłaby bezpiecznie udostępnić, a które pozwoliłyby zrealizować wskazany cel badawczy).

Jeśli platforma nie zrealizuje zaakceptowanego przez koordynatora ds. usług cyfrowych wniosku o dostęp do danych, badacze i badaczki mogą złożyć skargę na naruszenie DSA.

Co robić w przypadku
naruszeń DSA → [9](#)

5.5 Dostęp do danych dla badaczy i badaczek z Polski

Badacze i badaczki z Polski już teraz mogą:

- kierować wnioski do platform o dostęp do publicznych danych (w trybie ART. 40 UST. 12 DSA);
- ubiegać się o status zweryfikowanych badaczy i badaczek bezpośrednio u koordynatorów ds. usług cyfrowych właściwych dla miejsca europejskiej siedziby danego VLOP-a lub VLOS-a.

Ponieważ w Polsce nie zostało jeszcze wdrożone DSA i nie ma pełnoprawnego koordynatora ds. usług cyfrowych, badacze i badaczki **mają ograniczone możliwości egzekwowania dostępu do danych publicznych**, jeśli platforma nie zgodzi się im go przyznać (ponieważ nie mają do kogo skierować skargi). **Nie mogą też skorzystać z pośrednictwa krajowego koordynatora** w uzyskaniu statusu zweryfikowanego badacza lub badaczki.

GDZIE SZUKAĆ INFORMACJI O DOSTĘPIE DO DANYCH PLATFORM

Rozbudowane informacje oraz praktyczne porady dotyczące zasad dostępu do danych na podstawie DSA, a także informacje na temat dotychczasowych doświadczeń w tym zakresie publikują m.in.:

- [DSA 40 Data Access Collaboratory](#) ;
- [Algorithm Watch](#) ;
- [Democracy Reporting International \(Digital Democracy Monitor\)](#) ;
- [Interface](#) .

W [specjalnym akcie delegowanym wydanym w lipcu 2025 r.](#) Komisja Europejska opisała szczegółowo zasady dotyczące:

- procesu aplikowania o nadanie statusu zweryfikowanych badaczy i badaczek;
- przyznawania dostępu do danych;
- sposobu ich udostępnienia etc.

Dodatkowe kwestie związane z praktycznymi aspektami procedury ubiegania się w Polsce o status zweryfikowanych badaczy i badaczek zostaną prawdopodobnie uregulowane w krajowej ustawie wdrażającej DSA.

AUTORKI	dr Dorota Głowacka Anna Obem Patrycja K. Roman
WSPÓŁPRACA	Justyna Dywańska
KOREKTA	Urszula Dobrzańska
PROJEKT I SKŁAD	Beata Danowska, Marta Duda / Dobry Skład

Fundacja Panoptykon
panoptykon.org
Marzec 2026 r.

CC BY SA 4.0

Przewodnik powstał w ramach projektu pt. *Koniec z hejtem i prywatną cenzurą w sieci. DSA w działaniu*, finansowanego z programu PROTEUS, koordynowanego przez Transatlantic Foundation i współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autorek i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Unia Europejska ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

G | M | F Transatlantic
Foundation

Dziękujemy wszystkim osobom
i organizacjom, które razem z nami
walczą o lepszy Internet.

Zespół Fundacji Panoptykon